



જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, ભરૂચ પ્રસ્તુત

# પ્રમરાટ

દ્વિમાસિક સામાયિક

વર્ષ 01, અંક 03

માર્ચ - 2018

...ચાલો ફેલાવીએ સત્કાર્યની સુવાસ

## હું એક શિક્ષક છું

હું એક શિક્ષક છું, શિક્ષકને કદી નમાલો ગણતા નહીં,  
હું સમાજનું હૃદય ધબકવું સ્થાનને મારા હણતા નહીં.

મેં કલ્લાકો ગળા ટઈડીને વર્ગખંડો ગહેકાવ્યા છે,  
મેં કળીઓને ફૂલ બનાવી બાગબાગ મહેકાવ્યા છે,  
મેં વાવી છે શિષ્ટ સભ્યતા હવે આ મોસમ લણતા નહીં,  
હું એક શિક્ષક છું, શિક્ષકને કદી નમાલો ગણતા નહીં.

આદર્શોના ઈધણ નાંખી મેં સંસ્કારો રાંધ્યા છે,  
ડોક્ટર, વકીલ કે ઈન્સપેક્ટર મેં પાચેથી બાંધ્યા છે,  
હું પાચાનો પથ્થર કોઈ જૂઠ ઈમારત ચણતા નહીં,  
હું એક શિક્ષક છું, શિક્ષકને કદી નમાલો ગણતા નહીં.

ખાણમાં નાંખી હાથ અને મેં કૈંક હીરાઓ ઝળકાવ્યાં,  
શબ્દનો સેવક થઈને સાક્ષરતાનાં નેજા ફરકાવ્યાં,  
અને તમે શું આપ્યું ? પૂછો મા! ઝખમને ખણતા નહીં,  
હું એક શિક્ષક છું, શિક્ષકને કદી નમાલો ગણતા નહીં.

હા હું હકથી, વાટથી કહું છું સમાજ મારો ખરણી છે,  
વેતન લઈને વતન સાચવ્યું તોય વા અણસૂણી છે,  
આદર ના આપો તો માફી, આરોપ બણતા નહીં,  
હું એક શિક્ષક છું, શિક્ષકને કદી નમાલો ગણતા નહીં.

-JITESH DESAI



પ - પ્રવૃત્તિ  
મ - મંથન  
રા - રાજીપો  
ટ - ટહેલ

તમારા ઉદ્દેશ્યમાં નિષ્ઠા એ જ સફળતાનું રહસ્ય છે- ડિઝરાયેલી



## સ્કૂલ પ્લેસમેન્ટ :

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન ભરૂચ દ્વારા તારીખ 16.12.2013 થી તા. 21.12.2013 સુધી અઘાપકો માટે સ્કૂલ પ્લેસમેન્ટ કાર્યક્રમ યોજાયો જેમાં પ્રથમ તબક્કામાં ચાર અઘાપકોએ જુદી-જુદી શાળાઓમાં જઈને અઘાપન કાર્ય કરવાનું હતું

આ ચાર શાળાઓમાં 1.નવાતવરા પ્રાથમિક શાળા 2.ગોવાલી પ્રાથમિક શાળા 3.કોઢ પ્રાથમિક શાળા 4. શેરપૂરા પ્રાથમિક શાળા પસંદ કરવામાં આવેલી. આ દરેક શાળાઓમાં અઘાપકો દ્વારા વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ તેમજ શૈક્ષણિક કાર્ય કરાવવામાં આવ્યું હતું

દરેક શાળામાં 1 થી 5 તાસ સુધી વિવિધ વિષયોનું અઘ્યાપનકાર્ય કરાવવામાં આવતું હતું જ્યારે અંતિમ બે તાસમાં બાળકોને સહાયક પ્રવૃત્તિ કરાવવામાં આવતી હતી. અંતિમ દિવસે એટલે કે શનિવારે એક સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં પાંચ દિવસ સુધી વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ કૃતિઓ રજૂ કરવામાં આવી હતી



## સાફલ્ય

બીજ અંકુરિત થશે ત્યારે,  
ખાતર, પાણી મળશે જ્યારે,  
વળી, જમીન ફળદ્રુપ સારી  
બીજ થકી સૃષ્ટિ ન્યારી

ગુરુ પદે બિરાજમાન સૌ માટે એમ કહેવાય કે તે જ તારી શકે, જે જાતે તરી શકે. ગુરુનું કાર્ય અંધકારમાંથી બાળકોને તેજોમય સૃષ્ટિમાં વિહાર કરતાં કરવાનું છે. આપ સૌ જાણો જ છો કે અંધકારને દૂર કરવા સ્વંય પ્રકાશિત થવું પડે. જલવું પડે. બળવું પડે.

આજે શાળાકે મહાશાળા કક્ષાએ જ્ઞાન દાન કરતાં સૌ ગુરુજનોમાંથી કેટલાંક વાચન દારિદ્રથી પીડાયેલ અને જ્યાં વાચન દારિદ્ર્ય હોય ત્યાં જ્ઞાનરૂપી પ્રકાશની ગેરહાજરી જ વર્તાવવાની.

વાચન દારિદ્ર્યતા દૂર કરવા માટે શિક્ષણ પથ પર કાર્ય કરનાર સૌ જનોએ પુસ્તકાલય, ઇન્ટરનેટ કે અન્ય ટેકનોલોજિના સંપર્કમાં આવી પારંગત બનવું અતિ આવશ્યક છે. જેના થકી આપણી સ્વની જમીન ફળદ્રુપ બની શકે. વિચાર બીજને અંકુરિત કરવું હોય તો માનસિક જમીનની ફળદ્રુપતા અનિવાર્ય છે. નહીંતર પડતર અંજર જમીનમાં કોઈ પણ પાકનું ધાર્યું પરિણામ મેળવી શકાતું નથી તેવી સ્થિતિ આ શૈક્ષણિક પથદર્શક બની સામાજિક ઉત્કર્ષ

અર્થે સેવાકીય ભૂમિકામાં કાર્યરત સૌ ગુરુજનોની થાય

પ્રાથમિક શાળાની મુલાકાત લેવાનું અવાજનવાર થાય છે. ત્યારે ઘણા શિક્ષક મિત્રો બાળકોને ભણાવવામાં એટલા બધા મશગુલ હોય કે જાણે શરવાણી ફૂટી હોય તેમ પ્રવાહિત શૈલી દ્વારા વાતાવરણ જીવંત બનાવી બાળ માનસને ફળદ્રુપ બનાવે છે તો બીજી બાજુ કેટલાક એવા શિક્ષકોના પણ દર્શન થાય છે કે જેઓ વર્ગમાં જઈ પાઠ્યપુસ્તક ખોલે ત્યારે જ આ એકમમાં થી શું ભણાવવું છે તે પ્રથમ વખત જોતા હોય છે. આવા શિક્ષકોના હાથે સંવર્ધન પામવાનું જે બાળકના ભાગ્યમાં લખાયેલું હશે તેના મનોપ્રદેશને કોણ ફળદ્રુપ બનાવશે એ ગહન ચિંતનનો વિષય છે. હું તો માનું છું કે આનો વિકલ્પ બીજો વિચારવા કરતાં જે આવી મનોવૃત્તિ ધરાવતા શિક્ષકો છે તેમને તેમની સામે વર્ગખંડમાં બેઠેલા દરેક બાળકમાં પોતાના સંતાનનું દર્શન કરી તેમના હૃદયાસને પોતાનું નામ અંકિત કરવા બનતા બધાં પ્રયત્ન કરવા જોઈએ. આવા શિક્ષકોની અને શિક્ષકની બંનેની જમીન ફળદ્રુપ બનશે. થકી શિક્ષણ ક્ષેત્રે હરિયાળી સૃષ્ટિનું નિર્માણ થશે. ગુજરાતના પ્રાથમિક શિક્ષણમાં એવાં ઉત્તમ શિક્ષકોનું આગમન ગુણોત્સવ કાર્યક્રમને સાચા અર્થમાં ગુણોના ઉત્સવ રૂપે ઉજવવા પ્રેરક બનશે એવી અભ્યર્થના.

વાચકે પટેલ

પ્રાચાર્ય

મહાન સંકલ્પ જ મહાન કાર્યોના જનક હોય છે. -શેક્સપિયર

## बिरसा मुंडा : आदिवासियों का महानायक

झारखंड के आदिवासी दम्पति सुगना और करमी के घर 15 नवंबर 1875 को जन्मे बिरसा मुंडा ने सेहस की स्याही से पुरुषार्थ के पृष्ठों पर शौर्य की शब्दावली रची। उन्होंने हिन्दू धर्म और ईसाई धर्म का बारीकी से अध्ययन किया तथा इस निष्कर्ष पर पहुंचे कि आदिवासी समाज मिशनरियों से तो भ्रमित है ही हिन्दू धर्म को भी ठीक से न तो समझ पा रहा है, न ग्रहण कर पा रहा है।

बिरसा मुंडा ने महसूस किया कि आचरण के धरातल पर आदिवासी समाज अंधविश्वासों की आंधियों में तिनकेसा उड़ रहा है तथा आस्था के मामले में भटका हुआ है। उन्होंने यह भी अनुभव किया कि सामाजिक कुरीतियों के कोहरे ने आदिवासी समाज को ज्ञान के प्रकाश से वंचित कर दिया है। धर्म के बिंदु पर आदिवासी कभी मिशनरियों के प्रलोभन में आ जाते हैं, तो कभी ढकोसलों को ही ईश्वर मान लेते हैं।

भारतीय जमींदारों और जागीरदारों तथा ब्रिटिश शासकों के शोषण की भट्टी में आदिवासी समाज झुलस रहा था। बिरसा मुंडा ने आदिवासियों को शोषण की नाटकीय यातना से मुक्ति दिलाने के लिए उन्हें तीन स्तरों पर संगठित करना आवश्यक समझा। पहला तो सामाजिक स्तर पर ताकि आदिवासी-समाज अंधविश्वासों और ढकोसलों के चंगुल से छूट कर पाखंड के पिंजरे से बाहर आ सके। इसके लिए उन्होंने ने आदिवासियों को स्वच्छता का संस्कार सिखाया। शिक्षा का महत्व समझाया। सहयोग और सरकार का रास्ता दिखाया।

सामाजिक स्तर पर आदिवासियों के इस जागरण से जमींदार-जागीरदार और तत्कालीन ब्रिटिश शासन तो बौखलाया ही, पाखंडी झाड़-फूंक करने वालों की दुकानदारी भी ठप हो गई। ये सब बिरसा मुंडा के खिलाफ हो गए। उन्होंने बिरसा को साजिश रचकर फंसाने की काली करतूतें प्रारंभ कीं। यह तो था सामाजिक स्तर पर बिरसा का प्रभाव। दूसरा था आर्थिक स्तर पर सुधार ताकि आदिवासी समाज को जमींदारों और जागीरदारों के आर्थिक शोषण से मुक्त किया जा सके। बिरसा मुंडा ने जब सामाजिक स्तर पर आदिवासी समाज में चेतना पैदा कर दी तो आर्थिक स्तर पर सारे आदिवासी शोषण के विरुद्ध स्वयं ही संगठित होने लगे। बिरसा मुंडा ने उनके नेतृत्व की कमान संभाली। आदिवासियों ने 'बेगारी प्रथा' के विरुद्ध जबर्दस्त आंदोलन किया। परिणामस्वरूप जमींदारों और जागीरदारों के घरों तथा खेतों और वन की भूमि पर कार्य रूक गया। तीसरा था राजनीतिक स्तर पर आदिवासियों को संगठित करना। चूंकि उन्होंने सामाजिक और आर्थिक स्तर पर आदिवासियों में चेतना की चिंगारी सुलगा दे थी, अतः राजनीतिक स्तर पर इसे आग बनने में देर नहीं लगी। आदिवासी अपने राजनीतिक अधिकारों के प्रति सजग हुए। ब्रिटिश हुकूमत ने इसे खतरे का संकेत समझकर बिरसा मुंडा को गिरफ्तार करके जेल में डाल दिया। वहां अंग्रेजों ने उन्हें धीमा जहर दिया था। जिस कारण वे 9 जून 1900 को शहीद हो गए। भारतीय इतिहास में बिरसा मुंडा एक ऐसे नायक थे जिन्होंने भारत के झारखंड में अपने क्रांतिकारी चिंतन से उन्नीसवीं शताब्दी के उत्तरार्द्ध में आदिवासी समाज की दशा और दिशा बदलकर नवीन सामाजिक और राजनीतिक युग का सूत्रपात किया। काले कानूनों को चुनौती देकर बर्बर ब्रिटिश साम्राज्य को सांसत में डाल दिया।

बिरसा मुंडा सही मायने में पराक्रम और सामाजिक जागरण के धरातल पर तत्कालीन युग के एकलव्य और स्वामी विवेकानंद थे।

वी.एम. बलदायिथा

लेक्चरर, आर.ए.ए.सी. शांभू



aḷ pN<(Sxk bnvin) p(kyi

rKi air.sj (l yi

(s.l kcr{p).aḷD.aḷ SiKi}

(Sxk tr)kḥi[āyvsiy smij mi>min, miBi[an[AYin aip|C| I iykit pīḷt kr)n[SiLimi>

(nmNk YviY) (Sxk bn) j vit&N). I iykit a[ ti[āyvsiyimi>pVḶvi miTḥ&pVḶ Wir C|j yir|yīḷḷti ti[(SxNni āyvsiyimi>anBv Wir j mḶv) Skiy C| (Sxk tr)kḥ) yīḷḷti pīḷt krvi miT[ tḥ) p(kyimiY) psir Yv&pD[ C|ai p(kyi pir kr) an[āy(kt pN<(Sxk bn) j iy C|

ai p(kyimi>aḷ āy(kt (SxNni āyvsiyimi>pN<(n0qi.pḥni(Nkti an[(nym)t tini>piqil S)K| C|an[(SKv| C| SiLimi>(vāuY)ni ādy sḶ) phiḷcv&aḷI [ pN<(Sxk bn) j v&aij n) (SxN pNil) b(ūni[ (vkis an[(vAtir kr| C|j yir| sic) kḶNvL)ni[ aY<ādy ni [(vkis kr| C|minv)y gNīḥi[ (vkis kr| C| aij ni (SxNmi>(Sxk biLkni mn sḶ) phiḷ) Sk| C| pN aiRmi an[ādy sḶ) phiḷ) Skti nY).tḶ) aḷ pN<(Sxk bn) Skti[nY).

vgKḶmi>(Sxk aḷ vKt biLkni ādy sḶ) phiḷ) j iy pC) (Sxkn&kīy<pN<YE j iy C|biLk aip mḶ[(SKt& aḷyis krt& Yiy C|tḥi fkt (Sxkn&migḶSḶ, hḶ,udihRnN) j j \$r pD[ C|biLkni ādy sḶ) phiḷevi miT[pḥn,~0Fi,(vāvis pīḷt krvi aivāky C|

(Sxkmi>pḥni[ (vkis Yti>aip| aip pḥni>trḡi[ (Sxkn) ais pis fl iy C| j ḥ) asr vgKḶ, SiLini> vitivrNmi>(vAtir| C| j ḥ (vāvn[ SḶ) krvi aḷ sḶn&ādy j iea| tḥ SiLini vitivrN n[ SḶ) bnivvi miT| aḷ (Sxkn&SḶ) ādy j kif) C|

(Sxk dḶi ādyY) Yt&ādyn&kīy<(vwiY)aiḥi ādy sḶ) piḥiḷ[ C|tḶ) aḷ pN<(Sxkn&kīy<SiLi aḷyisn) p(kyi drāyin biLkiḥi>vtḥn,mn, ādy an[aiRmi sḶ) phiḷ[ C| j [pN<(Sxk bnvin) p(kyini[mig<C|

Child Care

भाषानी समु (धि स्वतंत्रतांजुं वीज छे—लोकमान्य तिलक



## સમીક્ષા

હાજી અક (m(nTmi>60 sk°D),ak kl ikmi>60 (m(nT an)ak (dvsmi>24 kl ik j rhvini C[-aim,kiē kil[ tm] ak pN (m(nTn[mil] nh)>kr) Skif[k]kl ik bgiDvi[ tmn[piPi y j nh)>sm y a[ j rhvini[VF56]SD SZLG[T]GM ; N51MU SZLV[T[VF56]GSSL SZJFGK PVF56FDPGF ; FSM. D88]BJA H VUti GF S, FSM CM KPHDF VF56]zD9 SFD SZL XSLV[TD CM V[ KLVPTDFZ DF8] VF ; D1 G[ VM/BL , M VG[ m FGDA ZFBM S] VF ; D1 DA S8, FS BJA VUti GF SFD M WZJFGF KP

HIM TD[V]SND TFFUL VGEJTF CIU TM XSI CM TM V3ZF SFD M IG58FJL , MPIAGVY56 SFD M SZJF 5FK/ BR] , XIST HUF S]OM SZJF4U. SF, GL 38GFVIMGL ; CSDRFZLV M ; FY[U5; 5 SZJL JUZYL h05YL SFD 56°GCL SZL XSMV[G] ; ZJF/[D]MBFV3ZASFD M56°SZJF DF8] ; D1 BRFTMHXPVFCZ VG[p8 DF8] 5ZTF ; D1 OF/JIPTD[SNFR V8] ; FY[ , FAF ; D1 ; M] SFD BRL XSM 56 HIM TD[Y]S] , F SGA/F. VGEJTF CXIMTM ; D1 OF/JJF KTASFDG[zD9 ZLT]56° GCLSZL XSP TDFZ[H]NF HNF SF1 MDF8]S8, M ; D1 OF/JJM TGf]8F. D8]A, T] FZ SZM PJJW 5JITVMG M V eIF ; SZM VG[H]M S]TD[TDFZ SFD 5FK/ JF:TJDA S8, M JWFZ] ; D1 5 ; FZ SZM KIP TDG] ; AWT G CM T]L S8, LI RRF DATD[ēOF pTZTF CXIPINJ ; GF VITD[CFY WZ] , L 5JITVMG[H]NF HNF RFZ DYF/F CP/ JUISZ6 SZL ; Z/ 5YYSZ6 SZM PHS]VUJTFSP WZJTL4HJFANZL1]ST ; D1 JDOGZL VG[V]T]ZMHN L IS]FVMV[G] ; RF, GPVUJTFSP WZJTL 5JITVMV8, [TD[H]CFY , SZJF . rKTF CM TG L 5FK/ TD[VF5] , ISDTL ; D1 P CDXF DCUJL VG[VUJTFSP WZJTL 5JITVMG] VM/BL SF-MVG[TG]IGIT ; D1 DA56°SZL , IPTDG] ; M6FI , L SFDULZVMDF8] ; D1 OF/JIM S]FZ8 VUJTFSP WZJTL 5JITVMVg] SM. 56 5ZL SZL XS]TD CM TM TD SZM ; D1 AUF0GFZL 5JITVMS]H]TDG]TDFZ , 11 YL N]Z SZ[TG]VM/BL SF-MPHD S]NB, ULZ4; D1 JDOGZL 5JITVMG8XF8SFSZ CM KPVS JBT TDFZ]8F. D8]A, T] FZ

પૂજ્ય પરાગજીભાઈ પટેલ એટલે કે આપણા સૌના બાપુ જી કે જેઓ ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામના સેનાની હતા,બાળકોના આહક અને બાળવિકાસની ઉત્તમોત્તમ પ્રવૃત્તિઓ કરનાર ,મહિલા વિકાસના મોલી,ખેડૂતો અને મજૂરોના રાહબર, નિષ્કામ કર્મણ્યતાના ભેખધારી અને ગાંધીયુગના સંસ્મરણ સમા હતા.જેઓ આજે આપણી વચ્ચે નથી ત્યારે બાપુજીની ખોટ સમગ્ર શિક્ષણ જગત અને ખાસ ભરૂચ જિલ્લાને સાલશે.

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન ,ભરૂચ વતી પૂજ્યબાપુ જીને હાર્દિક શ્રદ્ધાંજલિ

“એ આવજો બધા  
દિવસ સાથ શમ્યા,આથમ્યા  
બસ હવે બહુ રમ્યા  
ઘેર જઇએ,જુઓ  
ઓટલે ઉભી એ આંખ ખેંચી જુએ  
વાટ અધીરાઇમાં.....મા.”

કવિશ્રી જયંત પાઠક

SZL NLWF 5KL VUJTFSP WZJTL 5JITVMG]VM/BL SF-MVG[TGL 5FK/ pIRT ; D1 OF/JIP V8] SJLV] ; FR]S8]K[S]v

; 8gOMJLTTF4JLTL U. IDIG8M  
IDIG8MJLTTF4JLTL UIF S, FSM  
S, FSMJLTTF4JLTL UIF DICGFVM  
DICGFVMJLTTF4JLTL U. ; F,  
;F, JLTT450L U. 8F,  
8L, 50TH4Y. UIF ACF, ”



	Urgent	Not Urgent
Important	I - Crisis - Pressing Issues - Deadlines - Meetings	II - Preparation - Planning - Prevention - Relationship building - Personal Development
Not Important	III - Interruptions - Some mail - Many popular activities	IV - Trivia - Some phone calls - Excessive TV/Games - Time wasters

દિનેશ ભાભોર  
લેકચરર પીએસટીઇ

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન,ભરૂચ

પૂજ્ય પરાગજીભાઈ પટેલ (બાપુજી)

**હાર્દિક શ્રદ્ધાંજલી**

★ ★ ★

શિક્ષણ ક્ષેત્રે આપનું પ્રદાન  
હંમેશા અવિસ્મરણિય રહેશે.

ભાર શા કે ના ફટાફટ ઉઘડી જાયે કમાડો ?  
કાં બિચારા માર્ગ કેરો દોષ કાઢો ?  
હોય એની હસ્તીને કાં ઈન્કારો ?  
તો તો પછી એમ જ કહી દો --  
“આગળ જવા ઈચ્છા નથી.”

- કવિશ્રી દેવજી મોંઢા

જન્મ તા. ૦૫-૧૧-૧૯૧૯      દેહવિલય તા. ૨૪-૦૪-૨૦૧૪

you train hard, you'll not only be hard, you'll be hard to beat. - Herschel Walker

**District Institute of Education and Training**

Nr. Manan Ashram,  
At & Post. Zadeshwar,  
Ta. & Dist. - Bharuch.  
Gujarat. (India)

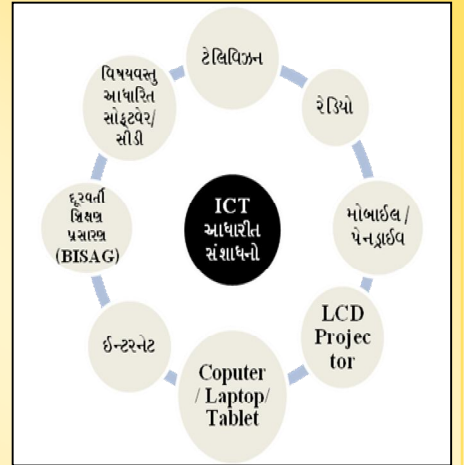
**-: પ્રતિભાવ આવકાર્ય :-**

Phone:  
02642-231025  
E-mail:  
diet\_bharuch@yahoo.co.in  
Website:  
www.dietbharuch.org



**વગકૃમિ>ICT ની ઉપયોગી યતિ>ફાયદા :**

ડો. પ્રીતિ ભટ્ટ સિ.લેક્ચરર , ઇ.ટી.શાખા



માર્ગદર્શન : શ્રી યોગેશભાઈ કે. પટેલ, પ્રાચાર્ય, જિ.શિ.તા.ભ., ભરૂચ.  
સંપાદન અને ડિઝાઇન: ડો. પ્રીતિ પી. ભટ્ટ, સિ.લે., જિ.શિ.તા.ભ., ભરૂચ.

(નોંધ: અહીં પ્રકાશિત તમામ લખાણમાંના વિચારો જે તે લેખકને આધિન છે)

વગકૃમિ>(SxN kiyn[ Jv& bniv) Skiy C[

(vPyvAt&ni a'yipn kiymi>bh&ix[dk an&Bvi[prī piD) Skiy C[

ICT oiri Xinn[ I ibigiLi sF) yid riK) Skiy C[

(SxNkiyn[rspt tYi srL bniv) Skiy C[

ICT ni>mi'y m oiri aK Y) vF&Fi&Nni biLkih[ aK siY[ a'yipn kiy<kriv) Skiy C[

piqyk&mi>(vPyvAt&s&B[ aK krti>vFir[ h[ t&ai[ / xmtiaih) smj t) biLkih[ K b j aiCi smymi> aip) Skiy C[ j M) smyn) bct kr) Skiy C[

ICT ni>upyig oiri (Sxkmi>rh[ ] ) (v(SOT kiy<s&B[ rh[ ] myidaiih[ d'r kr) Skiy C[

(Sxk pitini Xinn[ vF&sm[ bniv) Sk[ C[

જે પોતાનું નામ પોતાના કર્મોથી બનાવે તે જ ઉત્તમ માણસ રામકૃષ્ણ પરમહંસ